

Oversatt av Terje Lindberg

TIDEN er vårt HJEM

En samtidskomedie av **Lars Norén** om kjærlighetens utholdelige letthet

Premiere 2. mars på Teater Ibsen

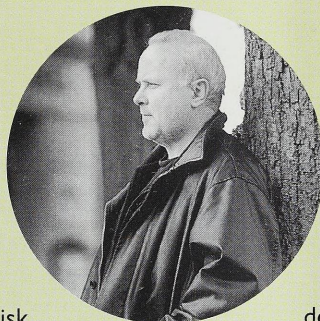
"Det er ikke tiden som går fort, det er livet"

TEATER
Ibsen

25
1925-2025

Sesongen
2000/2001

Filosofen Roland Barthes ga ut en bok i 1977 som het "Fragmenter av kjærlighetens språk". Boken er grenseløst romantisk og renset for vår tids snusfornuft og kynisme. Barthes har ingen interesse av den grå hverdagskjærligheten med alle kompromissene. Han skriver: "Kjærlighetens språk i dag befinner seg i den ytterste ensomhet, det tales kanskje av mange, men det støttes ikke av noen". Etter hans mening bør derfor vår beskjeftigelse handle om det alt-opplukende kjærlighetsforhold, om lengselen etter og om behovet for dette. Til all sosial mistenksomhet som vil rettes mot en slik beskjeftigelse, spør Barthes: "Hva skal jeg med et begrenset forhold? Det får meg bare til å lide".

Vår hverdag er full av tabloide fremstillinger av kjærlighet. Side opp og side ned får vi vite at svarene og lykken finnes i hjelpemidler, stillinger, på chatsider og i tv-konkurranser. Utålmodigheten vår er også stor, parret med et like stort ego, slik at partnere skiftes som undertøy. Er det så tid for

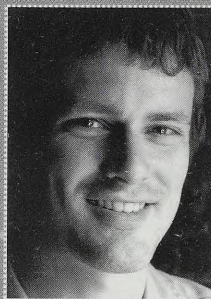
nymoralisme? Absolutt ikke. Men kanskje tid for å tørre å bli kjent med oss selv, med de store følelsene og lidenskapen. Slik at vi i sterkere grad kan frigjøre oss fra vår fremmedgjorthet og våre pansere, som oftest bare er frykten for avvisning. Kveldens dramatiker, er etter min mening, den største i samtidens Europa. Lars Norén skriver alltid om kjærlighet. Om å gå seg vill og om konsekvensene av dette, i familien og i samlivet. Min påstand er at et møte med Noréns univers forandrer deg som menneske. I så fall har teatret gjort sin oppgave. Norén sier om god dramatikk: "Et vindu mot uendeligheten. Det er som et stengt rom der et vindu plutselig blir slått opp."

God fornøyelse i teatret!

Morten Borgersen

Morten Borgersen
Teatersjef

A a S s L l A a K k

M m O o E e

intervjuet av: MARIA DANIELSEN

"Tiden er vårt hjem" handler om å måtte ta veivalg i livet, sier Aslak Moe. Og det å trekke en grenseoppgang mellom seg selv og andre, samtidig som "Tiden er vårt hjem" tematiserer kjærligheten i alle avskygninger.

– Vi setter opp forestillingen på en relativt liten scene med en scenografi som også er laget for å kunne tas med på turné. Dette er en gevinst i forhold til at det komprimerer uttrykket og forsterker temaet som går på at man ikke kan flykte fra sin fortid. Rollefigurene på scenen er tvunget til å oppholde seg i det samme komprimerte scenerommet. Som en av rollefigurene sier i forestillingen "...å være tvunget til å akseptere et annet menneske som det er, eller miste det."

Som instruktør, hva er det som gjør "Tiden er vårt hjem" interessant for deg?

– Rollefigurene er ekte mennesker, de er irrasjonelle, har indre motsetninger og en realistisk bakgrunn. Samtidig er det noe ved teksten som gjør den til teater. Teksten er ikke ferdig tygd. Den er filmatisk, fortettet og kryssklippet – assosierende. "Tiden er vårt hjem" har en poetisk overbygning som samler alle personene i en felles poetisk og stilisert uttrykksform. Å få dette til å fungere på scenen er en stor utfordring.

Kan du si noe om tittelen "Tiden er vårt hjem"?

– Jeg tror det handler om være ydmyk overfor sin egen skjebne. For den tiden som har gått og for den tiden som kommer. Man skal glede seg over den kjærligheten som kommer til en. Og man skal ikke stille så høye krav til ens eget liv som mange kanskje gjør i dag. Det handler om bevisstheten om- og gleden over å leve i sammenheng med andre mennesker. Forfatteren Lars Norén stiller spørsmål om kravmentaliteten i dagens samfunn. Noen av karakterene i forestillingen er for kravstore, andre stiller kanskje for små krav til livet. Men Norén dømmer ingen. Den oppgaven blir overlatt til publikum.

REGISSØR

ASLAK MOE

Utdannet instruktør fra Teaterhøgskolen i København. Har satt opp flere forestillinger i København samt "Som torden" på Det Åpne Teater i Oslo. "Tiden er vårt hjem" er Moes andre regioppgave i Norge.

SCENOGRAF

CARLE LANGE

Utdannet arkitekt og billedhugger. Scenograf for film og teater siden 1983.

NB Rana
Depotbiblioteket

SKUESPILLERE

MORTEN BORGENSEN

Utdannet ved Teaterhøgskolen. Debuterte 1979. Arbeidet som skuespiller ved Rogaland Teater, Trøndelag Teater, Riksteatret, Teatret Vårt og Den Nationale Scene.

JANNY HOFF BREKKE

Utdannet ved Teaterhøgskolen. Frilanser, med lang fartstid i norsk teater og store roller på bl.a. Den Nationale Scene og på Riksteatret. Gjest ved Teater Ibsen.

JANNE FORMOE

Ferdig på Teaterhøgskolen våren 2000 og debuterte ved Teater Ibsen høsten 2000. Har i mange år vært å se i Kaptein Sabeltann i Kristiansand.

VESLEMØY HASLUND

Utdannet ved RADA i London. Skuespiller ved Trøndelag Teater, Det Norske Teatret, Nationaltheatret og Nordland Teater. Ved Teater Ibsen siden 1987. Haslund er også dramatiker.

PETTER WIDT KRISTIANSEN

Ferdig på Teaterhøgskolen våren 1999. Ved Teater Ibsen siden høsten 1999. Nå også aktuell med monologen Ondskaper av Jan Guillou.

ARNHILD LITLERÉ

Utdannet ved Teaterhøgskolen. Har jobbet ved bl.a. Det Norske Teatret, Den Nationale Scene og Teatret Vårt, samt film og TV. Gjest ved Teater Ibsen.

ARIL MARTINSEN

Elev ved Det Norske Teatret. Skuespiller siden 1969 med oppgaver på de fleste scener i landet. Gjest ved Teater Ibsen, som ved flere tidligere anledninger.

STONE B. MOSTRAUM

Utdannet fra Teaterhøgskolen i 1999. Mostrau er fra Porsgrunn og har bl.a. arbeidet ved bl.a. Hordaland Teater og Det Åpne Teater.

OLA OTNES

Utdannet ved Teaterhøgskolen. Skuespiller ved Den Nationale Scene. Ved Teater Ibsen siden 1989.

PER SCAANNING

Utdannet ved Teaterhøgskolen. Skuespiller ved Den Nationale Scene, Trøndelag Teater og Det Norske Teatret. Har også tidligere arbeidet ved Teater Ibsen.

"Tiden er vårt hjem"

Av Lars Norén. Oversatt av Terje Lindberg

Anna: Janny Hoff Brekke
Harald: Ola Otnes
Jakob: Morten Borgersen
Muller: Janne Formoe
Prick: Arnhild Litréré
Nils: Per Scaanning
Julia: Tone B. Mostrau
Erik: Aril Martinsen
Greta: Veslemøy Haslund
Thomas: Petter Widt Kristiansen
Mannen med Fezen: Jan Bergkvist

Regi: Aslak Moe
Scenografi og kostymer: Carle Lange
Lysdesign: Øystein Heitmann
Dramaturg: Terje Lindberg
Maskør: Helena von Bergen

Inspisient: Morten Berntsen
Scenemester: Hans Georg Andersen
Lys: Erik Spets Sandvik
Snekker/rekvisitør: Rune Gåsodden
Snekker/smed: Jan Bergkvist
Systue: Tove Solli Kristiansen
Maler: Vidar Jakobsen
Sufflør: Inger Merethe Johnsen
Rekvisitør: Gry Asp Solstad

Premiere 2. mars 2001
Varighet: ca 3. timer. Pause etter 2. akt.
Forlag: Draken Teaterforlag, Stockholm

Mobiltelefoner og personsøkere må være slått av under forestillingen. Fotografering og lydopptak er ikke tillatt.

Dekorasjoner, rekvisitter og kostymer er produsert i Teater Ibsens verksteder.

STEDET

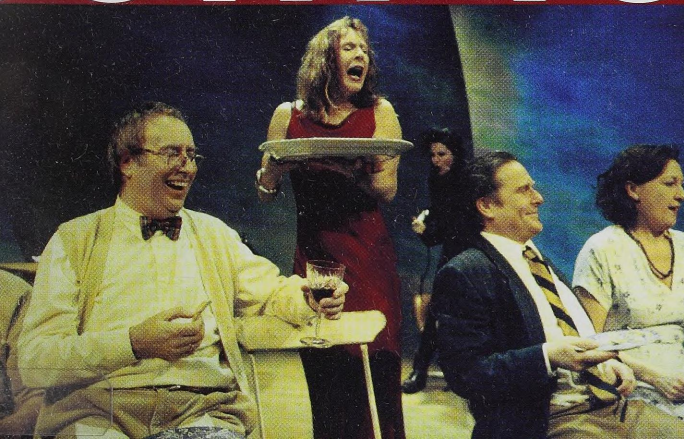
Det er dramatikerens oppgave å bringe mennesker sammen. Dramatikeren avgjør med hvilke forventninger karakterene møtes og dramaets kjerne blir synlig i det karakterene skilles. Var dette siste gang de skulle treffe hverandre, en avskjed for alltid, eller er de bundet sammen i et evig på gjensyn? Lars Norén bringer mennesker sammen på det lille stedet Knäred i Sør-Sverige. Noen er sommergjester fra byen – andre er fastboende bønder og lærere. De bringes sammen av en forventning om å ta farve av landskapets idyll, og gjenoppleve barndommens uskyld og ungdommens lidenskaper. Men noe er forandret. Tiden har forandret stedet og de begynner å kjempe for at det som var før skal gjenoppstå i deres felles rituale – sommerfesten. Denne forventningen om gjentakelse krever at man husker hvordan ting egentlig var. Noréns mennesker begynner å erindre og å fortelle. De forteller små anekdoter og leser hilsninger i minnebøker, de finner gjenstander hist og her, og det hele danner til slutt et bilde av det som var. Det er deres store feiltakelse. De ser med ett at det ikke var så vakkert som de ville ha til. Det var kaldt, vondt, og fornedrende. - Et sosialdemokratisk mausoleum, som en av karakterene uttrykker det. I alle fall ikke noe å gjenta. Og det er alltid de andre som bærer og formidler ens egen smerte, og bruddet med det som var vondt krever en avskjed – for alltid. Noréns mennesker er i en allmenn situasjon. Møtet og stedet svarer ikke til forventningene.

TERJE LINDBERG dramaturg

De man møter speiler noe hos en selv som man ikke vil erkjenne eller vedkjenne, og stedet vekker følelser man har glemt fordi de var vonde. Karakterene er komiske i kraft av at de er allmenne. Vi gjenkjenner med latter hvordan vi krever av omgivelsene at de skal svare til våre forventninger om kjærlighet og respekt. Vi gjenkjenner hvordan vi krever av menneskene omkring oss at de skal fylle oss der vi føler tomhet og skal gi oss trøst der vi føler frykt. "Tiden er vårt hjem" er en samtidskomedie fordi den handler om frykten for at stedene som bærer i seg fortidens paradisk skal forsvinne, og at vi i det nye århundre skal bli hjemløse – at det ikke finnes steder som elsker oss. Norén har konkretisert for oss Atlantis-myten i dette dramaet. I en post-moderne angst har vi behov for å tenke oss at det en gang fantes et vidunderlig rike som vi en gang skal gjenfinne, gjenerobre og gjenta. Men Norén viser oss at dette bare er en av våre kollektive løgner som ikke kan vekke annet enn latter fordi den er så menneskelig. "Tiden er vårt hjem" vekker en ettertenksom latter. Det finnes forskjellige måter å le på. Den bitre latteren ler av det som ikke er godt, det er den etiske latteren. Den hule latteren ler av det som ikke er sant, det er den intellektuelle latteren. Men den triste latteren ler en ettertenksom latter. En latter som ler av det som er ulykkelig.

som forsvant

Lars Norén innledet sitt forfatterskap som en av den svenske poesiens *enfants terrible*,

med en surrealistisk form

for "schizo-poesi".

Hans produktivi-

tet var allerede

fra begyn-

nelsen av opp-

siktsvekkende,

med i gjen-

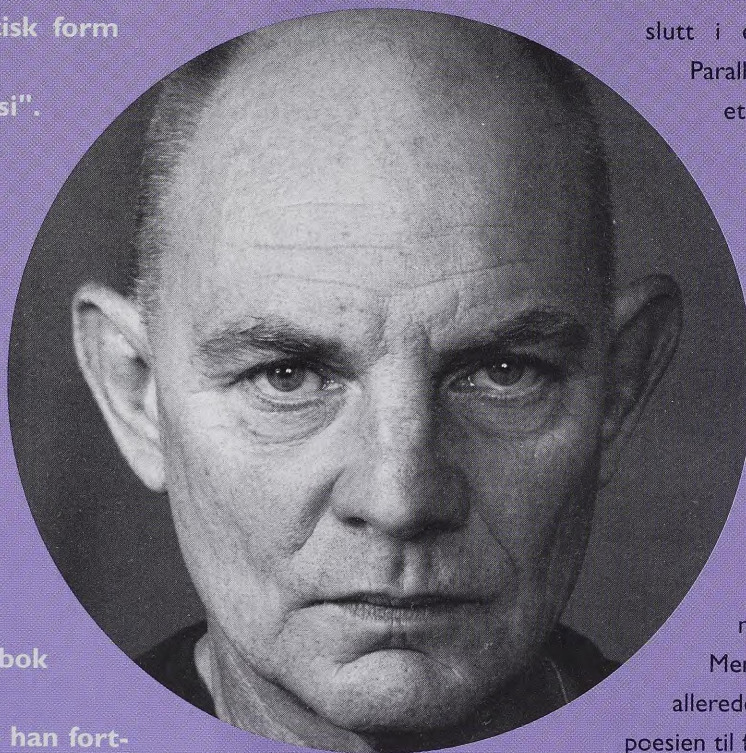
omsnitt én ny bok

hvert år, et tempo han fort-

satte i fire årtier. (Resultatet har blitt nær-

mere tyve diktsamlinger mellom 1963 og

1980, og bortimot 40 dramaer fram til i dag.)

På syttitallet gjennomgikk Noréns forfatterskap en rekke markante stilbrudd. I en periode ble poesien enklere, dagboklignende, deretter en fortettet, minimalistisk form for sentrallyrikk, og til slutt i en dialogisk hymnestil.

Parallelt med dette skrev han et par romaner og et økende antall dramaer

for radio og scene. Da

han i 1978 mottok

Gerhard Bonniers

kritikerpris for dikt-

samlingen "Order"

kom den som en

formell bekreftelse

på den status han

allerede hadde fått

som en av svensk

litteraturs viktigste og

mest personlige poeter.

Men på denne tiden var han

allerede i ferd med å gi opp

poesien til fordel for dramatikken.

Hans gjennombrudd som dramatiker kom

1982/83 med de lett selvbiografiske "Natten ér dagens

mor" og "Kaos ér granne med Gud", om en familie i opp-

løsning i femtitallets Sverige. I disse og senere stykker

utviklet Norén en personlig form for psykodramatikk, der

naturalistiske, ekspressive og symbolske elementer ble

blandet på en måte som ga nytt liv til ekteskapsdramaet, slik det utviklet seg fra Strindberg til Albee. Tematisk utgjør denne åttitallsdramatikken enhetlige serier; "Tiden er vårt hjem" (1992) fungerte eksempelvis som avslutning på en suite bestående av fire skuespill, som alle utspiller seg en sommerhelg på landet. Formmessig kan hans åttitallsdramatikk framstå som en systematisk utforskning av de dramatekniske mulighetene i "det lukkede rom", der et antall karakterer er innestengt i kvelende relasjoner til hverandre. (Sartres motto i "For lukkede dører": "Helvete, det er de andre", kan stå som et overordnet motiv for mange av disse.)

Med denne dramatikken kom Norén til å dominere svensk teater og kulturliv på en måte som savner motstykke i moderne tid, og som fikk hans dramaer til å fungere som et rekviem over den svenske kjernefamilien og "folkhemmet" indre sammenbrudd. Etter 1990 ble perspektivet utvidet til selve nasjonens oppløsning og den postmoderne kulturens sosiale hjemløshet og nye underklasse. Samtidig begynte også det lukkede roms prinsipp å mykes opp og noen ganger forsvinne helt til fordel for en friere framstilling av tid og rom. I januar 2001 hadde han premiere på fire nye dramaer (blant dem "November", i egen regi på Det Norske Teatret), hvor alle hadde en mer rendyrket symbolsk form, og et mer lavmælt, vemodig stemningsleie enn tidligere.

Norén synes nok en gang å være i ferd med å skifte ham, med samme rastløse energi som tidligere. Som det så vakkert – og grufullt – formuleres i

et dikt i samlingen "Dagbok" (1976):

*(...) det
avslutade är redan gjort, jag
måste börja om, ständigt, varje
ord måste återigen bli språket
av det som inte kan sägas i språk.*

om Lars Norén

av: LARS NYLANDER oversatt av: MARIA DANIELSEN

innkikk

Innkikk er et begrep som blir brukt i teatret dersom publikum kan se inn bak scenen, noe vi helst vil unngå for å opprettholde illusjonen. Her er imidlertid Innkikk teatersjefens faste programspalte, som nettopp skal gi publikum et innblikk i teatrets hverdag.

En epoke som Teatersjef ved Teater Ibsen

Å VÆRE TEATERSJEF

Det er et privilegium å få lov til å sette visjoner ut i praksis. Å sette sammen team av mennesker som skal skape kunst, å være kulturambassadør, sirkusdirektør, politiker, markedsfører, psykolog og strateg. Det er ikke gitt å kunne beherske alt dette. Men det er en utfordrende lærdom, som gir innsikt. Det gjør noe med deg som menneske. Du går utenom din egen sirkel av selvopptatthet. Du ser sammenhenger og du ser muligheter. Det ville jeg ikke være foruten.

NORSK DRAMATIKK, EN FORUTSETNING FOR ET LANDS KULTURLIV

Hvilken rolle spiller norske diktere i vår personlige og kulturelle selvforståelse? Det er ikke tvil om hvilken påvirkning Henrik Ibsen har både på norsk og utenlandsk teater. På godt og vondt. Det er ingen grunn til å underkjenne hans storhet som dikter, dramatiker og teatermann. Hver dag spilles han over hele verden, hver dag leses han, forskes på og studeres. Men har han virket hemmende på norske dramatikere i hans fotspor? Vi finner ikke noe entydig svar, men vi ser at konvensjonene kan hemme. Samtidig som hans dramaturgi er grunnlaget for nesten et hvert plot i en hvilken som helst Hollywood-film.

Litteraturforskere ser ut til å være enige om at norsk dramatikk ikke viser spesiell storhet i siste del av dette århundre. Med unntak av Jon Fosse. Og dette til tross for at norsk teater har vært, og fortsatt er, rikt på ressurser materielt og menneskelig. Disse materielle forutsetninger og det faktum at nye generasjoner scenekunstnere har kommet til i norsk teater, burde vel borge for kraft og kreativitet? Dramatikerne har fått sine støtteordninger. Alt ligger til rette for en blomstring av norsk samtidsdramatikk. Hvorfor har det likevel ikke skjedd? Kanskje er våre teatre blitt en slags blåkopi av det offentlige apparatet? Det kan synes vanskelig for et teater å følge en kunstnerisk linje som får konsekvenser. Istedenfor å vise profil og identitet fremstår det enkelte teater ofte like generelt og pregløst som en hvilken som helst offentlig instans. Eierne våre ønsker ikke at vi skaper kunst, men de ønsker at vi har suksess. Og suksess er statistikk og tall. Punktum.

Trenger teatret dikterne? Scenekunsten er skuespillerens kunst, en naken scene, et levende møte. Kanskje har norsk teater med sin korte historie hittil konsentrert seg om å finne sin form, sitt scenespråk og forstå det moderne teaters virkemidler? Derfor har instruktørene og scenografene tatt styringen. Et av problemene for norsk teaterer er at det ikke eksisterer kontakt mellom teatret og skrivende miljøer og heller ikke mellom teatret og andre kunstmiljøer. Forfatterne velger i stedet å skrive for TV og film. Større miljø, mer oppmerksomhet, mer penger. Det er en selvfølge at norsk teater må fornye seg først og fremst

gjennom sin egen dramatik. Vi har et godt nivå på instruktører, scenografer og skuespillere, men all verdens import fra utprøvede suksesser i storbyene i verden, kan aldri erstatte det rommet den nasjonale dramatikken må fylle vårt teaterliv med. Hvis vi som teaterkunstnere vil være med og sette navn på den tiden vi lever i, kommer vi ikke utenom nålevende egne dramatikere.

Dikteren er den som kan bryte vår "onde sirkel". Den personlige visjon et nytt drama er, vil utfordre teatrets kunstneriske originalitet i vårt arbeid. Dikteren er derfor den som driver teatret til å skape et språk for sin tid. Er norsk dramatik original og god nok? Det forventes trolig at norske dramatikere skal være verdensmestere i første forsøk og konkurrere med utenlandsk dramatik som er tilslippt gjennom lang utprøving. Teaterkunstnere tillater seg å opptre som om dramatikere var det eneste ikke helt perfekte leddet i norsk teater. Norske teaterkunstnere, det være seg instruktører eller skuespillere vil heller spille et tilfeldig stykke som har hatt suksess i London enn en ny norsk dramatikere.

"Hva er dramatik? Ta to mennesker A og B, som tenker forskjellig og snakker forskjellig og vil forskjellige ting og la dem møtes. Da får du drama, da får du handling", sa Sverre Udnæs. God dramatik er motsetninger, et menneske i konflikt med seg selv eller andre. Verden kommer inn i stuen våre, både den og vår hverdag er full av dramatiske situasjoner og bilder. Dramatik er nok derfor uten tvil tidens seirende uttrykk, i media og i virkeligheten. Til tross for dette eller på grunn av dette, er vår sult etter dramatik stor. Fordi det i dramatikken skjer noe som gir innhold til våre liv. Og teatrets dramatik er destillert virkelighet.

Hvilke norske dramatikere har vi satset på i disse tre årene? Henrik Ibsen selvsagt og Knut Nærum, Oskar Braaten og Ole Paus, Lars Vik, Sverre Udnæs, Agnar Mykle, Kjell Askildsen, Liv Heløe, Morten Nyhus, Veslemøy Haslund, Gro Dahle, Jon Fosse, Tale Næss, Rasmus Rodhe, Toril Wardenær, Bjørg Vik, Terje Lindberg og Tor Åge

Bringsværd. Til sammen 19 norske urpremierer (!) på tre år gjennom "De Ti Bud"-prosjektet, barneteater, satire, musikkteater, historisk spill og moderne dramatik.

REGIONTEATRETS FREMTID

Som et barn av 70-tallet må også regionteatrene se nødvendigheten av forandring. Av at verden endrer seg. Teater er faktisk ofte konservativt i sitt vesen og med høy grad av trygghetsnarkomani og derfor ikke alltid villig til endring. Organisasjon, struktur, bruk av ressurser, avtaleverk og kontraktsforhold er alt modent for en bevisst gjennomgang. Ikke for å helle ut barnet med badevannet, men for å se nye muligheter. Nettopp på regionteaterkartet ville det være viktig og spennende å utvikle forskjellige modeller i Skien, i Molde, i Førde, i Mo osv. Teater Ibsen kan til tider føles som en fremmed fugl i landskapet i Telemark og Vestfold. Kontinuiteten er for dårlig.

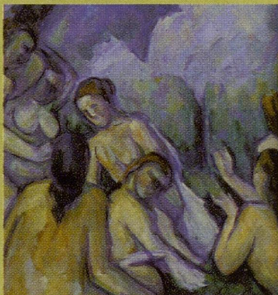
Vi spiller for lite teater for sjelden. Det skyldes penger. Vi er ikke gode nok på å tilpasse oss og på å utfordre lokalsamfunnet. Det skyldes rigide avtaleverk som ikke er tilpasset virkeligheten og ikke offensiv nok formidlingsstrategi.

I et overfladisk samfunn hvor alt handler om underholdning og drøvtygging, gjelder det å finne seg en posisjon for teaterkunsten, for den genuine opplevelsen, den viktige kunnskapen, den sterke fantasien og de utfordrende følelsene, alt dette som gjør deg større som menneske. Til det trengs også andre talspersoner enn teatrets egne, i det offentlige rom. Dem er det ikke mange av i Telemark og Vestfold? Kunstnerisk egenart, høy kvalitet, evne til fleksibilitet og tydelig samtidsgasjement er vel de viktigste ingrediensene for et teaters fremtid.

Lykke til videre og takk for meg!

Morten Borgersen, *Teatersjef*.

02sd 05595

Tiden er vårt hjem

På Teater Ibsen:

2. mars, 3. mars, 26. mars, 27. mars, 28. mars,
29. mars, 30. mars og 31. mars

Billettbestilling til Teater Ibsen tlf 35 90 50 40

På turné:

Dato	Sted	Bill. best.
6. mars:	Sandefjord	33 41 67 60
7. mars:	Drammen	32 21 31 00
8. mars:	Notodden	35 01 03 00
11. mars:	Seljord	35 05 11 77
12. mars:	Rjukan	35 09 12 90
13. mars:	Asker*	66 90 96 71
15. mars:	Bø	35 06 03 90
16. mars:	Vinje	35 06 23 00
20. mars:	Nøtterøy	33 40 20 01
21. mars:	Horten	33 08 53 80

Spilles alle dager kl. 19.30

* kl 19.00 i Asker.

Pris kr 25,-

Ansvarlig utgiver: Morten Borgersen Redaktør: Maria Danielsen Foto: Ole Buenget Design: Studio 4 reklamebyå Trykk: Dyring Trykk

Depotbiblioteket

02sd 05 595

Billettbestilling og informasjon

man – fre kl. 9.00 – 15.00 lør. kl. 12.00 – 15.00 på telefon 35 90 50 40
Teatrets billettluke er åpen alle dager med forestilling
fra kl. 15.00. Lørdager fra kl. 12.00.

Billettpriser

“Tiden er vårt hjem” kr 180,-/150,- (grupper)/kr 120,- (student, honnør)

TEATER IBSEN

Post: Postboks 357, 3701 Skien

Besøk: Festiviteten

Hesselbergsgt. 2, 3717 Skien

Tlf: 35 90 50 50 Fax: 35 90 50 60

post@teateribsen.no

www.teateribsen.no

